

אסטרטגיה של שלום

במחנה הימין התעלמו שנים מכך שהבעיה הפלשתינאית היא לב הסכסוך הישראלי-ערבי * יש לפתוח בפעילות דיפלומטית חשאית כדי להכין את הקרקע להפיכת ירדן למדינה פלשתינאית בהשפעה סובייטית והפיכת לבנון למדינה מערבית

מאת שלמה פרלה

התרחשויות כמו מאורעות דהיישנה והתכנסותה של מועצת אש"ף באלג'יר שוב מיקרו את הסכסוך הישראלי-ערבי במה שקרוי "הבעיה הפלשתינאית". רבים מהנמנים על מחנה הימין התעלמו כי משך שנים מההגדרה "הבעיה הפלשתינאית", ומובן מאליו שהם שללו את הדעה ש"בעיה זו היא לב הסכסוך הישראלי ערבי. טענתם היתה ש"הבעיה הפלשתינאית" היא מלאכותית מעצם הגדרתה באשר העם הפלשתיני הוא יציר כפיה של האסטרטגיה האנטי-ישראלית של מדינות ערב. מבלי להיכנס לניתוח הסטורי-פוליטי לאמיתות טענותיו של זה יש להדגיש כי ה"אסטרטגיה הכלל-ערבית הצ"ל" היא בהיות כלי ניגוח זה שיצרה הולך ויוצר בקיעים בחומת עמידתה האיתנה של ישראל.

בעיה זו מה טיבה, ובמה סכנתה? אילו היה הסכסוך הישראלי-ערבי נטול מ"פ"מ" מד ששמו בעית העם היה פלשתיני הוא היה מתאפיין כסכסוך טריטוריאלי מובהק, הווי אומר שכל אחד מהצדדים לסכסוך עומד על כך שחבלי ארץ מסוימים שייכים לו. סוג זה של סכסוכי גבולות עולל להמשך שנים רבות להגיע לידו פתרון בדרכי בוררות, ומעשה טאבה יוכיח, או ע"י מלחמה אסטרטגית כוללת, ומעשה אירן-עירק יוכיח. סכסוכי גבולות, יש להם סיכוי להגיע לקצם כי אשר מוקד הסכסוך מאובחן ומוגדר, מה שמקל על אפשרות היות ההכרעה. מלחמת תש"ח הסתיימה בחתימה על הסכמי שביתת נשק בין ישראל לרצעים, ירדן, לבנון וסוריה. הנושאים שנדונו בשיחות שביתת הנשק ברודוס ובראש הנקרה היו טריטוריאליים מובהקים. העקרונות שהנחו את הצדדים הלוחמים היו מוגדרים היטב, ועידת לוואן, לעומת זאת, שנערכה בד בבד עם שיחות שביתת הנשק התמקדה ב"בעית הפליטים ובעית ירושלים ולכן נכשלה. וראוי לציין במאמר מוסגר כי מדיניות החוץ הישראלית היתה מעוניינת בכשלונה.

הסכסוך הישראלי ערבי איננו סכסוך טריטוריאלי. לבו של סכסוך זה עומדת "הבעיה הפלשתינאית" שהיא

כשום פנים ואופן לא בעייתו של העם הפלשתיני, אלא בעיית העם היהודי. כלומר מה שעומד על הפרק של ה"קהילה הבינלאומית איננו השאלה אם ובאילו גבולות תקום ישות פלשתינית פוליטית עצמאית אלא האם ה"ישות היהודית העצמאית" שהתהוותה בארץ ישראל תמיד שיק להתקיים במתכונתה ה"נוכחית. הבעיה איננה פוליטית ואיננה אזורית. זוהי בעיה היסטורית כוללת, של הסטאטוס הבינלאומי של עם היהודי. מי שמציע להקים מדינה פלשתינית ב"יהודה ובשומרון וברצועת עזה, יודע שצדד כזה עולל להוביל לביתורה של ישראל בקו עזה-חברון. מדינה פלשתינית לא תצמצם עצמה לשטחי יהודה ושומרון. מי שמציע מדינה דו-לאומית ב"ארץ ישראל יודע, כי זהו מרשם בדוק ללבנוניזציה של ישראל. מי שהציע או מציע אוטונומיה לערביי יו"ש ו"רצועת עזה יודע היטב שאף אחד אינו יודע אוטונומיה זו מה טיבה, ואם זו אינה קיימת דה-פקטו כבר עתה.

בהיות הסכסוך הישראלי-ערבי אחד ההשתקפויות של מעמדו הסטורי של העם היהודי, הוא לא יוכל לבוא על פתרונו בדרכי הכרעה מאפיינים סכסוכים אחרים. אמנם בחדשים האחרונים השתפר מעמדה הפוליטי הבינלאומי של ישראל, אך בחינת האספקט הסטורי עדיין מאכזב. בזמן ששליח האל עלי אדמות היושב על כסאו של "פטרס הקדוש" ברומא מומין אליו את אחד משלוחיו של השטן הנאצי לא תוכל ירושלים לשבת שאננה.

אך גם במסגרת של ראייה פסימית זאת ייאמר כי יש-ראל יכולה וחיבת ליוזם אסטרטגיה של שלום, זו צריכה להיות מבוססת על שלושה כיוונים טקטיים: א. מערכה דיפלומטית חשאית וגלויה שתכלול בעיקר מגעים עם בריה"מ. ב. הכשרת המערכת הכלכלית-חברתית לקליטת עליה ולהתירה לדרגות גבוהות יותר של עצמאות כלכלית. ג. חיווק הכח הצבאי בעיקר ע"י פתוח טכנולוגיות צבאיות מחוככות. מ. מן הראוי להסביר כי קצרה שלושה יסודות אלו, עוד בטרם התיחסות לתכנית האסטרטגית עצמה.

א. לא ייכון שלום ב"כשום פנים ואופן לא בעייתו של העם הפלשתיני, אלא בעיית העם היהודי. כלומר מה שעומד על הפרק של ה"קהילה הבינלאומית איננו השאלה אם ובאילו גבולות תקום ישות פלשתינית פוליטית עצמאית אלא האם ה"ישות היהודית העצמאית" שהתהוותה בארץ ישראל תמיד שיק להתקיים במתכונתה ה"נוכחית. הבעיה איננה פוליטית ואיננה אזורית. זוהי בעיה היסטורית כוללת, של הסטאטוס הבינלאומי של עם היהודי. מי שמציע להקים מדינה פלשתינית ב"יהודה ובשומרון וברצועת עזה, יודע שצדד כזה עולל להוביל לביתורה של ישראל בקו עזה-חברון. מדינה פלשתינית לא תצמצם עצמה לשטחי יהודה ושומרון. מי שמציע מדינה דו-לאומית ב"ארץ ישראל יודע, כי זהו מרשם בדוק ללבנוניזציה של ישראל. מי שהציע או מציע אוטונומיה לערביי יו"ש ו"רצועת עזה יודע היטב שאף אחד אינו יודע אוטונומיה זו מה טיבה, ואם זו אינה קיימת דה-פקטו כבר עתה.

בהיות הסכסוך הישראלי-ערבי אחד ההשתקפויות של מעמדו הסטורי של העם היהודי, הוא לא יוכל לבוא על פתרונו בדרכי הכרעה מאפיינים סכסוכים אחרים. אמנם בחדשים האחרונים השתפר מעמדה הפוליטי הבינלאומי של ישראל, אך בחינת האספקט הסטורי עדיין מאכזב. בזמן ששליח האל עלי אדמות היושב על כסאו של "פטרס הקדוש" ברומא מומין אליו את אחד משלוחיו של השטן הנאצי לא תוכל ירושלים לשבת שאננה.

הכנסה
6.8.87

התכנית האסטרטגית

מן האמור לעיל משמע ש"במוקד הפתרון של הסכסוך הישראלי-ערבי מצויה, ה"בעיה הפלשתינאית" בצורה זו או אחרת. המסקנה היא שיש להסל בעיה זו. הדרכים ש"הוצעו עד עתה או שאינן מקובלות על הערבים או ש"אינן ולא יכולות להיות מקובלות על ישראל. הדרך ה"מעשית היחידה היא להקים מדינה פלשתינית במקום ש"בו קיימת היום ממלכת ירדן. מדינה זו תהיה בעלת רב"נות על שטחים עירוניים מסוימים במערב נהר הירדן, וכן רצועת עזה. יתרונותיה של תכנית זו הן:

1. מדינה פלשתינית זו תהא בעלת כושר קיום ו"ממילא תקטן סכנת הלחץ שלה על ישראל. 2. מבחינה אסטרטגית צבאית יוסר ה"איום הבטחוני מישראל. 3. ישראל תהא פטורה מלחצים פנימיים וחיצוניים בקשר ל"עתיד הישובים היהודים ב"יהודה ושומרון.

לשם ביצוע תכנית זו יש להמתין לשעת כושר שתבוא עם הסתלקותו של המלך חוסיין, אולם כבר עתה יש להתחיל בפעולות דיפלומטיות חשאיות כדי להכין את הרקע המדיני לבצועה, כאשר תכנית כזו מחייבת הסכמה אמריקנית סובייטית לחלוקה של המזוה"ת לאזורי השפעה בין המעצמות. זאת כאשר, עפ"י אסטרטגיה השלום ה"מוצעת כאן תסכים בריה"מ לכנונה של מדינה פלשתינית בעבה"י המורחי אם היא תו" (סוף בעמוד 4)

אסטרטגיה

(סוף מעמוד 3)

כה לכלול מדינה זו בתחום השפעתה. בתמורה יוסכם על נסיגה סורית מוחלטת מלבנון ואיחודה של ארץ זו תחת משטר מרכזי שיהא נתון ל- השפעה מערבית עד כדי הע- גקת זכויות לארה"ב ואולי גם לצרפת להקים שם בסיס- סים צבאיים. כך יוצרו שני צירים מרכזיים במוזה"ת: ציר החוץ הפרו-מערבי שיכלול את מצרים, ישראל ולבנון והציר המזרחי הפרו סובייטי שיכלול את המדינה הפלש- תינית בעבה"י את סוריה ועירק. מדינות המפרץ ה- פרסי, כולל סעודיה ימשיכו במסגרת הפוליטית הקיימת שלהן.

לכאורה עלול בצועה של תכנית זו להציב בפני יש- ראל סכנות בטחוניות חמו- רות ביותר שכן ייווצר הרקע להקמת חזית מזרחית רחבה וחוקה הן מבחינה צבאית והן מבחינת קיומו של פוטנ- ציאל פוליטי לשיתוף פעולה אסטרטגי בין מרכיביה. ית- רה מזו חזית זו תהא נתו- נה בתחום ההשפעה הפולי- טית של בריה"מ ויהא זה כאילו מזמינה ישראל נוכחות סובייטית על חזית הגבול הארוכה ביותר שלה. האמת היא שקיימת מידה מסוימת של סיכון כפי שתהא קיימת בכל תכנית שלום שהיא (כולל בתכנית השלום ה- ישראלית-מצרית), אולם מי- דת הסיכון תהא מצומצמת באשר הפוטנציאל האסטרטגי של חזית מזרחית אנטר- ישראלית ינוטרל ע"י ה- פוטנציאל האסטרטגי של ה- נוכחות האמריקאנית בלבנון וע"י כוחה הצבאי של יש- ראל שתהא פטורה מלעסוק באויבים ממערב ומצפון. ית- רה מזו: תכנית שלום אסטרטגית זו מניחה שה- הסדר המדיני במוזה"ת מבוסס על הסכמה, ועל אינטרסים של כל הצדדים הנוגעים ב- דבר, אשר על כן ישלימו עם קיומה של מדינת ישראל, כמו כן תאמץ תכנית זו את סעיף האחד הכלכלי בין מדינה יהודית למדינה ערב- בית בארץ ישראל על פי החלטת האו"ם מיום כ"ט בנובמבר 1947. הגשמת תכ- נית האחד הכלכלי לא רק שתהא לברכה למדינת יש- ראל ולמדינת ירדן הפלש- תינית אלא אף תוכל לתרום למידה גדולה יותר של הת- קרבות בין אמריקה ורוסיה, והמודל האירופי יוכיח.

האם יש סכוי לתכנית זו להתקבל על ידי המעצמות? ובכן, כפי שמציין יוג'ין רוס- טוב המומחה האמריקני ל- יחסים בינלאומיים במאמרו

שפרסם לפני חדשים ספורים ב"ענייני חוץ" קיימת מגמה ברורה מצד ארה"ב ובריה"מ לצמצם ככל האפשר את מוקדי החיכוך שביניהן ולע- בור ממצב של דו-קיום, ב- דרגת מתיחות זו או אחרת למצב של רגיעה. המגעים ה- אחרונים בין שתי המעצמות בנושא צמצום הנשק האטומי עד כדי יצירת "אופציה אפס" אמנם מצביעים על מגמה כזאת אם כי קשה לשער התפתחויות לעתיד, במיוחד לאור המגמות ה- הסטוריות של בריה"מ. מכל מקום המצב הכלכלי של שתי המעצמות והפחד ההדדי מפ- ני ההדרדרות היחסים ביני- הם עד כדי אבדן שליטה, יצר אצל שתיהן תחושה עמוקה כי יש לחתור למצב של רגיעה מקסימלית ביח- סים שביניהם. מצב כזה לא ייתכן ללא הסדר כולל ב- מוזה"ת שיהא מקובל על שתיהן ויש יסוד להניח כי מצב אסטרטגי חדש על פי העקרונות המוצעים כאן יביא לרגיעה ממשית במוזה"ת גם אם לא יפתור את, הבעיה היהודית" על האספקטים ה- הסטוריים שלה.

(הכותב הוא דוקטורנט ל- יחסים בינלאומיים ומשמש עוזר לנשיא אוניברסיטת בוג'וריוו בנב)

